

„Edinost“ izhaja vsako drugo in četrto sabota vsakega meseca in velja za vse leto gl. 2 kr. 40.
 „ „ „ polu leta „ 1 „ 20.
 „ „ „ črt „ — „ 70.
 Za oznanila, kakor tudi za „poslanice“ se plačuje za navadne trlistopne vrste:

8 kr. če se tiska 1 krat
 7 „ „ „ 2 krat
 6 „ „ „ 3 krat

Za večje črke po prostoru.

EDINOST

Posamezne številke se dobivajo po 7 kr. v tabakarnah v Trstu pri pošte, pod obokom tik Kalistrove hiše, na Belvedere pri g. Bertolinu. V okolici: Na Občini v loteriji, na Proseku pri g. Gorjupu, v Barkoli pri g. Ani Takan in v Bazovici pri Ani Tuš, v Skednji pri Fr. Sancin M. Magdaleni zg. J. Ježu Naročnina naj se pošilja sv. Ivanu št. 424, pisma in dopisi vrednostu v Skorkoli št. 84. Udje pol. dr. „Edinost“ kateri mesečno redno plačujejo, dobivajo list brezplačno na dom.

Glasilo slovenskega političnega društva tržaške okolice.

„V edinosti je moč“.

Tržaški Slovenci v spravi z laško stranko.

Nij še dolgo, ko se je govorilo pri neki važni priliki o spravi mej slovenskimi in laškimi veljaki v Trstu in okolici. Ta misel sicer nij nova, ali boji na Turškem in postopanje naše vlade proti vstašem, dali so jej veliko moč in krepost, da je lahko mogoče, celo skoro gotovo, da se prej ali pozneje sprava doseže, kar bi bilo v neprecenljivo korist slovenskim in laškim prebivalcem na jadranskem morji.

Goriški Slovenci so se že pred leti zložili z Italijani v deželnem zboru, h čemer je največ pripomogel rajni dr. Lavrič z svojo razumnostjo in poštenostjo. Sedaj obravnavate obe stranki v deželnem zboru, slovenska v slovenskem, laška v laškem jeziku brez nepotrebnega prepira, mrzenja in napadov.

In ta koristna sprava se je že tako vtrdila in okrepila, da na razpor nobeden več ne misli, vse se vrši redno in točno, obe stranki ste se ustavile zoper občnega tujega sovražnika, kateri se hoče posili vrinoti na domača tla, in ta je Bismarkizem, ki se v Avstriji čedalje bolj goji in širi.

V Trstu smo gledé te stvari v vseh rečeh še jako narazen, da nam je prej vsem treba z argovim očesom in modrim prevdankom na resni začetek misliti. Kakor je vsak začetek težek, tako je ta stvar že sama ob sebi jako težavna in ozbiljna, pri tem pa tako važna, da je vredna največega truda. Napravimo tedaj najpoprej načrt, kako bi se vsa stvar vršila. Reklo se nam je na Brežini: „Pustite in pozabite stare reči, ter začnite na novo v zvezi z laško stranko delovati, ako hočete, da dosežemo vsak svoj namen.“

Te besede so izvabile iz prs poštenih možakov mnogo zanimivih odgovorov, o katerih naj sodi laška stranka sama. Kdo bolj želi sprave z laško stranko v Trstu, nego Slovenci sami, ki so že mnogo let v prepiru z njo. Kaj je vzrok tega prepira? kdo ga je kriv? Roko na srce! Ali morda ne preziranje in zaničevanje vseh pravic, katere gredó Slovencem v javnem življenji? Mogli bi naštetih na tisoče dogodov, pri katerih se je naša narodnost žalila in z nogami tepala, kar se vedno godí pri magistratu, v mestnem in deželnem zboru.

Dokler gledamo tržaški Slovenci take prikazni, dokler ne nehajo take britke skušnje, ne moremo nikakor uvrjeni biti, da se na spravo z nami ozbiljno in pošteno misli. Dokler italijanska stranka ne pripozna, da smo tudi mi faktor, in kakor pozorišče na jugu kaže, važen faktor, s katerim bo prej ali slej treba računati, dotlej je vsako pogajanje z nami brezvspešno, popolnem nemogoče.

Prihodnjest je naša, lahko s ponosom reče vsak Slovan; to čutijo tudi Italijani, in uže to bi jih moralo nagibati, da se spravijo z nami v lastni svoj prid, ker sicer pride čas, ko potonejo v slovanskem morji. Slovan ne tlači drugih narodnosti, treba mu tega nij, ker ima mati Slava dosti zemlje, dosti otrok. Ali breme, katero se njemu naklada, utegne o pravej uri raz sebe otresti, da zmečka tištega, ki mu ga je naložil.

Sprave z italijansko stranko želimo, to smo uže večkrat povdarjali, živelo bi se potem mirno in zadovoljno, vsaka stranka bi gledala skupno na svoje koristi in druga drugo podpirala, bila bi tako rekoč mala federalistična ljudovlada; kajti Trst z okolico je lep kos tako imenovane neodvisne zemlje, tržaška občina vživa v državi toliko avtonomije, da nobena druga ne enoliko; na razpolaganje ima obilo novcev, s katerimi pa se je doslej slabo gospodarilo. Za laške šole v mestu se potrosi vsako leto sila veliko, za okoličanske šole pa se le toliko skrbi, kolikor se mora, da je ime, da se je to in uno oskrbelo in da se v listinah rubrike napolnijo.

Sprava s tržaškimi Slovenci bo še le tedaj mogoča, ko bode mestni magistrat in mestno svetovalstvo začelo pošteno izvrševati člen 19 državnih osnovnih postav, ko bode slovenski jezik v vseh občinskih zadevah imel prav tiste pravice, kateri ima italijanski. Le na tacej podlogi je sprava mogoča, pa tudi gotova, ker Slovenec ne zahteva nič družega, samo naravne pravice, pravic družih narodnosti nikoli ne bode žalil; vsacemu svoje, pa bo mir v hiši, zadovoljnost in sreča objameti z bratovsko zvezo vse občinarje v takej meri, da nas bodo zavidale sosednje dežele.

Kdor zahteva, naj se uda ena ali druga stranka, tak je krivičen in nepošten; s krivičniki in nepoštenjaki pa sprava nikoli nij mogoča.

Zdaj še vleče Slovanu sovražen veter, ali potegne mu gotovo tudi ugoden; takrat se bode spominjal nekdanjih svojih težav in nasprotnikov, ki so mu zavirali stoletja razvitek.

Takrat sede na sodnji stol, odpre kroniko, prebere iz nje vse zasluge in grehe, izreče pravično sodbo vsem, ki so mu bili prijatelji, ali sovražniki.

Ako ima laška stranka res poštena načela, pozivljamo jo, naj pokaže z naj manjšo stvarjo, da ne sovraži Slovence, da res želi spravo in slogu.

Do tistega časa pa ostanemo na straži, ostro pazéč, kaj se okrog nas govori in dela, kakor krepki vojniki, ki svoje svobode in časti nikdar ne prodajo za lečnato jed.

Slovenstvo v tržaške okolici.

(Dalje in konec.)

In kdo je tega kriv? Poleg vladajočega sistema, ki je obnemen na to, da se vse pollašči in ne privošči okolici nobene glavne šole slovenske, krivi se tega najbolj okoličani sami, ki svojih otrok v više šole ne dajó. Koliko je premožnejših roditeljev v okolici, ki bi lahko svoje otroke pošiljali v šole, da se izučé v tej ali unej stroki, ali Bogu bodi potoženo, okoliških študentov kar nič ni — iz vse okolice morebiti kaka dva! Okoličani! drugod na kmetih starši svoje sinove deleč pošiljajo v mesta, kjer za nje veliko plačujejo, da se kaj izučé, vi pa imate najlepšo priložnost, učilnice pred nosom, pa se za nje nič ne brigate? ali hočete res ostati vi in vaši potomci vedno le sužnji izobraženim meščanom? Res, da naše srednje šole niso, kakor bi imele biti, vgodne slovenske narodnosti, pa pravi dijak narodnjak si že pomaga, da se v materinem jeziku čedalje bolj uri, da bo mogel z njimi koristiti svojim rojakom. Če okolica domače inteligencije ne dobode, slabo pojde z njeno narodnostjo. — Najhujši vzrok pa, iz katerega izvirajo vsi navedeni vzroki, tedaj vzrok vseh vzrokov propada materijalnega in dušnega blagostanja okolice je slabo gospodarstvo, zapravljivost, pijančevanje in neredno življenje sploh. Okoličani! tako ne more iti in ne pojde dobro dalje. Družina, v katerej ni reda, v katerej ni mira, v katerej je gospodar le v nadlego, da ga mora

še žena rediti, ker svoje zasluge sam zapravljaja, in v katerej je vsled tega veden boj, preklinjanje, rotnje in divjanje, mora duševno in materijalno propasti z vsemi svojimi udi. In takih družin je v okolici mnogo. Častne izjeme, kjer gospodar svoje gospodarstvo dobro oskrbuje in za družino skrbi, take izjeme, če tudi so vse česti vredne, vendar okolice ne bodo rešile, prav zato ne, ker so izjeme in jih je malo takih. O tem pa bi se dale napisati cele debele bukve; naš namen pa je danes samo ta, da pokažemo, kako in zakaj slovenstvo v okolici hira in gine. Načrtali smo le površno poglavitne vzroke, o katerih hočemo o priložnosti še posebe in obširnejše spregovoriti, ker je živa potreba, da se odstranijo ali vsaj zmanjšajo našete napake pri našem ljudstvu. Tudi nam ne sme nobeden te odkritosrčnosti za zlo jemati; kar smo povedali, to ne zadeva vseh: kogar zadeva, naj mu bo to v poduk; kogar ne zadeva, temu pa naj bo v svarilo; naj bi le te besede ne pale na trdo skalo! — Iz tega pa, kar smo prevdarjali, dobomo na vprašanje: ali se bo mogla slovenska narodnost ohraniti v trž. okolici ali ne? tale skep in odgovor: *Ako pojde tako dalje, zgine slovenščina v nekterih letih iz spodnje okolice popolnem; v zgornjej okolici se še dalje ohrani, toda uboga, zaničevana.* Vzroki: Posestva v nižej okolici pridejo vsa v ptuje roke ter s tem se razširi mesto in italijanstvo; kar ostane slovenskih delalcev, ti se pollaščijo, edini ostanki slovenstva utegnejo ostati odvisni poljedelci ali mandrijarji. Okoličani na Krasu ostanejo sicer Slovenci, toda vedno revnejši in vedno bolj odvisni od mestnih Lahov, zato bo zaničevana njih narodnost. K sklepu pa pristavljamo vendar upanje in željo, da se reči na bolje obrnejo in da se naše tužno prerokovanje ne spolni. Bog daj, da bi bili v tem krivi preroki!

Okoličani! na noge! rešite si vsaj še to, kar imate, rešite si s tem tudi svojo milo slovensko narodnost!

Dopisi.

V Bazovici 14. marcija.

Dosto se je uže pisalo o našem okrajnem paši; *Narod, Soča*, vsi slovenski časniki so ga naslikali uže večkrat, pa zamorec, peri ga, kolikor hočeš, ostane črn in le črn; enako je z našim okrajnim glavarjem g. Majiti-jem. Da ima obilo mero surovosti ta magistratov varuh, to naj priča to le:

Na pustni večer se je zbralo mnogo vaščanov v neko gostilno v Bazovici, da se povesele nekoliko, kakor je uže stara navada.

Ker je pa za nas okoličane posebna izjema, da ne smemo biti nikdar veseli, za to se priklati nepreljubni, nepovabljeni gost, obče znani paša, katerega uže cela okolica, ne le mi Bazovičani, dobro pozna, kateri je le nas vzenemirjal in obudil občno nevoljo. — Ta turški paša je pokazal, da ima celó pravico, dajati zaušnice mirnemu domačinu, ki je veselo peval in si želel vsaj ta večer mirnega veselja.

Dobro je, da se čuje, da bodejo te „Nebodijih treba“ odstranjeni, ali kedaj? to je težka uganjka okoličanom. Koliko mora uže okolica pod vodstvom teh mamelukov trpeti, to je nezaslišano. Pozor! čuje se, da agenti laške banke „Unione“ zopet po okolici sleparijo, ne poslušajte teh klatežev, zapodite jih in naznanite, kadar katerega vidite, pri žandarmariji ali finančni straži, ker varajo tudi davkarijo za koleke, pri okrajnih glavarjih tržaške okolice bilo-bi to nepotrebno, ker vsi na laško stran vlečejo.

V imenu več občanov
S.

V Gradci 17. sušca 1876.

Letošnje štirsko deželno zborovanje je glavar Blagotinšek-Kaiserfeld pomenljivim govorom začel. Oziraje se na krah i slabo gospodarsko stanje naše države je pravil mož znanih „svinčenih podplatov“, da so prišli ustavakom slabi časi i da še hujši utegnejo priti. Vse to ni nič novega — državoppravna opozicija je to davno uže spoznala — ali da taka izjava pride od ustavaških pivakov, ki so pred po vsem svetu trobili „vom wirtschaftlichen aufschwung (o gospodarskem napredku)“, i takoj potem, ko je finančni minister svojo stranko tolažil, da bode kmalu bolje — to je novo! Med drugimi bolj navadnimi obravnavami pride letos v graškej zbornici tudi deželni volilni red na vrsto.

Posebni radikalni sprememb, kakor jih zahteva pravica in enakopravnost, ni pričakovati. Saj poznamo ustavake! Kako mislijo volilni red „popraviti“, to se lahko sodi po prošnji graškega mesta, ki hoče mesto štirih — osem poslancev v zboru imeti. Kmečke volilce bi radi na vsak način oškodovali! Ta obravnava dađe našim poslancem priliko, svoje nemške kolege na krivico opozoriti, ki se spodnjemu Štirskemu godi. Ako bi šlo po davkih i po številu prebivalcev, moralo bi 451.000 Slovencev okoli 22—24 poslancev imeti; tako pa jih ima ves spodnji Štajar samo 12, i med temi je samo 5 slovenskih (oziroma 6, ako g. Žnidaršiča k našim prištevamo).

15. t. m. je bila v dež. zboru na dnevnem redu volitev dr. Radeja. Mislili smo, da se vname živahna debata med našimi i nemškimi poslanci, ker so bili nemškutarji zoper volitev protest vložili i ker je znano kako ustavaki radi v jajcu dlake iščejo pri takih rečeh. Protest je moral strašno čuden biti, ker volitev je bila soglasno i brez debate potrjena. Celó Seidl, oče famoznega protesta, ni si upal ust odpreti.

11. t. m. je bila beseda s plesom, ki jo je napravilo slov. akad. pevsko društvo v korist podpiralne zalogi tukajšnjih vsučiliščnikov. Program ni bil sicer dolg, a bil je zanimiv i sijajno izvršen. Pela sta se pod g. Goršičevim vodstvom dva zbora: Nedvedov „Popotnik“ s tenor-samospevom i dr. Ipavčev „Kdo je mar?“, kateri je g. skladatelj sam na glasoviru spremljeval. Slov. akad. pevsko društvo je ta večer pokazalo, da se mu nobenega tukajšnjih pevskih dru-

štev bati ni treba. G. B. Schuller je igral na citre Umlauftovo „Konzertfantazijo.“ Kdor pozna lepi komad, ve kako težka igra je to; ali g. Schuller je svojo nalogo v občno pohvalo izvršil. Samo škoda, da je za igranje na citre prevelika puntigamska dvorana. Jelačicev polk nam je dal svojo slavnoznanu godbo. Kako je pak po besedi lahkonoga gospoda dajala Terpsichori svoj tribut i kako so drugi, ki niso Terpsichore posebni ljubimci v krčmarjevej sobi Baccha i Gambrina častili — tega ne bom popisaval, samo to povem, da jih je stoprav Zora Morfeju v naročje zapodila. — Med obilico odličnih obiskovalcev te besede sem videl tudi poslanca g. Žnidaršiča. Pravijo, da se je ves poslovenil, če tudi je stal ko ustavak pri volitvi slovenskemu kandidatu nasproti. Bomo videli, kako se bo vedel, kadar pride do kacega principijelnega vprašanja med nemškimi i slovenskimi poslanci. Do sadaj ni bilo še take prilike.

Ljubljanski škof, ki je bil začetkom tekočega šolskega leta tri duhovnike na tukajšno vseučilišče poslal, poklical je dva še pred koncem semestra nazaj. Ali je toliko pomanjkanje klerikov na Kranjskem?

Don Alfonso je šel k svojemu bratu Don Carlosu na Angležko. Eni pravijo, da pride z svojim bratom nazaj i da bosta oba v Gradci prebivala; drugi zopet trdijo, da se Don Carlos preseli na Ogrsko. Videli ga bomo gotovo, ako je časnikom kaj vrjeti, naj že bo tako ali tako, ker hoče svojo mater tu obiskati.

Dr. Tauschinski, ki je bil 8. t. m. iz ječe izpuščen i katerega je magistrat iz Gradca odpravil, šel je na Dunaj. Kaj tam začne, ne vem; pri delavcih je veliko veljave izgubil, zlasti dunajski mu nezaupno nasproti stoje.

Ofenheim, glasoviti ravnatelj železnice iz Lvova v Črnovice, varovanec dunajskih turških listov, kupil je baje grad Turnišče pri Ptujem. Na Turnišči je navadno cesar stanoval, kadar je prišel k vojaškim vajam na spodnje Štirsko.

Virtuoz Slovenec A. K. Vavpotič, murški poljanec, l. 1865. pevovodja tržaške čitalnice, poklonil je svojo kompozicijo za citre „die frageblume“ (polka française) nadvojvodinji Mariji Valeriji. Kompozicija je bila sprejeta i v znamenje priznanja mu je dal cesar dragocen prstan z briljantom G. A. K. Vavpotič je že vec komadov komponiral, katere so strokovnjaki mnogo hvalili, kakor n. pr. „Plesi murskih poljancev“, „Ihr zu lieb“, „štirski plesi“, transkripcija „das almlüfterl“ od Absengerja. Sadaj namerjava tudi zvezek slovanskih pesmi za citre transskribirati. Slovenskim igralcem na citri Vavpotičeva dela gorko priporočam.

Č.

V Barkoli 26. marcija.

Grdo vreme je zakrivilo, da se je političnega občnega zbora tako malo udov vdeležilo. Ne morem, da ne bi grajal mlačne, ki nijso iz bližnih krajev prišli k občnemu zboru zaradi dežja, mej tem ko so nekateri

celo uro daleč bili pričujoči. Barkolanov nismo videli vseh, morda so se bali, da jim dež ne spere mrzote do naroda, ali pa so se bali, da se jim ne zmoči suha narodnost. Ako so drugi vneti narodnjaki tija dospeli, zakaj niso tudi oni prišli? Zborovalo se je tudi brez njih, pristopilo je nekoliko udov, katerim priporočamo, naj društvo po moči podpirajo, drugači ne bo „Edinosti.“

Po zborovanju je bil jako prijeten večer, počastil nas je tudi g. urednik *Soče*; nij manjkalo iskrenih in navdušenih napitnic in govorov. Pri okrogli mizi so bili barkolanski pevci, kateri so pokazali, da njihova slava in dobro petje še vedno napreduje. Toliko bolj so vredni naši pevci hvale, ker se v sosednjih vaséh malo o petji čuje, toraj živili naši barkolanski pevci! K.

Politični pregled.

V zadnjih štirinajstih dneh se niso go-dile posebno važne politične reči. — Najvažniše v notranjej politiki je to, da so zopet na Dunaj prišli ogrski ministri v pogovor z našim ministrstvom zastran prihodnjih mejusobnih zadev. Nesrečni dualizem nas je pritiral do tega, da so sedaj gospodje — Madjari, da moramo plesati tako, kakor oni nam godejo. Zelo se bojimo, da se iz tega nenaravnega stanja porodi strupen sad.

Na bojnih tleh v Bosni in Hercegovini je sedaj nekako bolj tiho. Dalmatinski deželni namestnik, baron Rodič, na vso moč si prizadeva, da se Turci z vstaši pomirijo, vendar težko kaj vspešnega doseže. Zadnje sredo na večer so prišli vstaški glavari na Rodičevo vabilo v Sutorino, da se o tej stvari pomenijo, ali glavni vstaški vodja Peko Pavlović nij hotel priti, kar je uže samo ob sebi slabo znamenje. Kakor se čuje, bodo zahtevali vstaši, naj vsi turški vojaci zapusté Bosno i Hercegovino i naj se kristijanom dá orožje; še le potem se hočejo pogajati. Da tega turška vlada nikakor ne dovoli, to je gotovo, ker s tako dovolitvijo bi se odpovedala Bosne i Hercegovine. Vse kaže tedaj, da vstaji ne bode še konca, če tudi se vlade, vzlasti avstrijska, na vse kripnje prizadevajo, da jo vduse; še ta mesec pade osodopolni kober, ki pokaže, ali ima Turčija še dalje ob milosti velevlastij živariti, ali poginoti. Zrela je gotovo, naj se jej tedaj ne brani, da leže v grob, kateri si je sama skopala.

Requiescat in pace!

Poročilo

politečnega društva „Edinost“ obravnav v X. občnem zboru dne 26. marcija v Barkoli.

Zaradi slabega vremena se je vdeležilo malo število udov in neudov.

Predseduje g. tajnik Dolinar, zapisuje g. Trobec, vlado zastopa g. višji komisar Vidic.

G. Dolinar odpre zborovanje s kratkim nagovorom, v katerem razloži točke da-

našnjega občnega zbora. Prva točka: zapisnikovo branje in potrjenje, izvršila se je brez ugovora.

Druga točka: zaupnica državnemu poslancu, govoril je g. Dolinar blizo takole: „Vsi narodi spoštujejo prve svoje možake in svoje zastopnike, posebno pa jim izrekajo hvale in zaupanje, kedar se oni možato vedó ter potezajo za korist svojih volilcev. G. Nabergoj, katerega smo, k ljubju vsem zaprekam laške stranke, izvolili v državni zbor, on je mož, kateri vživa v popolnej meri naše zaupanje. G. Nabergoj je govoril uže večkrat v državnem zboru, povzdignil je svoj glas krepko v prid okolici in posebno 16. februarja se je potegnil za to, naj bi okolica bila uvrščena glede vžitnega davka v III. razred.“

G. Trobec je razvil še v obširnejem govoru delovanje g. državnega poslancu Nabergoja, kateremu je občinstvo večkrat z živio-klici potrdilo. Da politično društvo dá zaupnico g. Nabergoju z gorko zahvalo za možato postopanje, to se je soglasno sprejelo.

Tretja točka: protest proti demonstraciji, mestnega svetovalstva zaradi vžitnega davka v okolici. Predlagal je g. Dolinar, naj se vložijo protest deželnemu zboru zoper to, da se je mestno svetovalstvo proti predlogu g. Nabergoja izreklo ter poslalo deputacijo na Dunaj, da ne bi gosposka zbornica sklepa poslanske zbornice, glede uvrščanja okolice v III. razred potrdila, bila je soglasno sprejeta.

Četrta točka: posamezni predlogi; oglašil se za besedo g. Požar in govori takole: Opomniti moram sl. polit. društ. primerljajá, kateri hudo žali vsacega okoličana. V tržaškem deželnem zboru sta bila izročena dotičnim odsekom dva predloga, ki sta v protivji z naravno in sploh vsako moralno pravico okoličanov.

Jaz stavim tedaj ta-le predloga: Slavno politično društvo naj vložijo protest deželnemu zboru proti vsakemu premaknenju mestnih mej in proti vsakej spremembi volilne reforme.

G. Trobec govori: Gospoda moja, vsakemu je znano, kako mestni naši očetje nas uboge okoličane vedno na steno pritiskajo, kako nas po krivici tlačijo, in s tem budé vedno večjo nevoljo do njih.

Mnogo pravic nam je vzelo uže mestno starašinstvo, ne pošlušaje glasov zatiranega kmeta, ki je po svojih poslancih krivico odbijal in tožil iz tribune terorizem laške stranke. Zdaj pa nam gre za dve najvažnejši pravici, in te ste: prvič, da hočejo mestne meje tako premakniti, da bi vse vasi spodnje okolice k mestu spadale; drugič, da hočejo nam vzeti volilno pravico i nas tako mej meščane pomešati, da bi ne bilo mogoče nikdar več svojih zaupnih mož spraviti v deželni in mestni zbor. Jaz podpiram predlog g. predgovornika in priporočam, naj ga vse društvo soglasno vdobri.

Pri glasovanju je bil predlog soglasno sprejet.

Ke so bile vse točke dnevnega reda izvršene, zaključil se je občni zbor.

KRITIKA.

I.

V zadnjih štirinajstih dneh je prišla v Trstu na svetlo knjiga z naslovom: „Kratek razgovor o bolj važnih dosadanjih iznajdbah in posebno o strojih ali mašinab, železnicah in telegrafiji kot obrodkih čudodelne moči — človeškega duha. — Spisal in na svetlo dal za slovensko ljudstvo Josip Godina-Verdelski leta 1876 v terzaški okolici.“ — Koristno in potrebno se mi zdi, to knjigo položiti na kritično vago; zakaj sem se lotil tega dela, to povem pozneje, le toliko moram precej omeniti, da me pri presojevanju vodi le resnica in pravica, da nijsem *strupena kača*, ampak mož, kateremu je na srci slovenskega slovstva neizkaljena čast. Osobnega sovraštva ne poznam; če sem „inimicus rei“, zato še nijsem „inimicus personae.“ Malenkosti rad preziram, velike grehe sovražim in le zoper te potegnem meč.

Najprej nekoliko o slovnici. Slovenci so se z slovnico veliko pečali i njej pravila toliko vtrdili, da se mora slovnice učiti vsak, kdor hoče pero v roke vzeti. Koliko se je pa gosp. Godina-Verdelski slovnice učil, to naj dokažejo nekatere velike napake v zgoraj omenjeni knjigi.

Nahajajo se v njej deležja: „imevše, mučivši, izviravša.“ Vsi ti glagoli so nedovršni, deležja na „ši“ pa kažejo dovršnost, tedaj so popolnem nasprotna nedovršnim glagolom, prave slovniske spake. Nahaja se tudi deležje „zvedši“, namesti: „zvedevši“; glagol spada v III. vrsto (zvedeti), ne pa v I. (zvedti). Enake pogreške opazujemo pri deležjih sedanjega časa, n. pr.: „posmehljaje se“, glagol je dovršen, a deležje nedovršno (*). Dovršnih i nedovršnih glagolov gosp. Godina-Verdelski sploh ne loči, ker jih ne umeje; takih napak je kakor mravljev mravljišč, n. pr.: „pesa . . . kakoršna se pridela v Šleziji“, namesti: „prideluje.“ Kako malo ima gosp. pisatelj glagol v svojej oblasti, naj kažó še te-le besede: „iznahajajo, slovejo, želil, brodarenje, obrnena, bote, počli, ognjivati“; namesti: „iznašajo, slové (slovijo), želel, brodarjenje, obrnena, boste (iz bodte, pred „t“ se spreminja „d“, kakor tudi „t“ v „s“, n. pr.: „plesti“ iz „pletti“), počili, ogibati. — Naj pristavim še nekoliko različnih napak: „na sončno-zahajavni strani (solnčno-zahodni, dosti samo zahodni), čmu (čemu), od nekolikih let, v nekolikih minutah (od nekoliko let, v nekoliko minutah), več stoletji (več stoletij), po našem (po naše).“ Besede: „krvohladno, sviloreja, paromašina, urni pismonos (Telegraf!) naprejgnanje, posplošnjanje, odvrčavnik strele, zrakomorje“ so čudno i napek zveržene. Redi se živina, a ne svila, zakaj se ne rabi beseda: svilarstvo po analogiji: bučelarstvo (čebelarstvo), vrtnarstvo itd. Uže v srbskih narodnih pesmih nahajamo dobro besedo: „knjigonoša“ (Briefträger), izpeljano iz nedoločnikovega debla glagola 4. vrste

*) „Rekuč“ in „bodoč“ ste edini meni znani izjemi. Pis.

„nosi“ s pritkino „a“, tedaj „knjigonosia“, „s“ in „i“ se stapljata v „š“ = knjigonoša. Res imamo besede: „prinos, odnos“ itd., te pa so narejene iz korenike „nes“ in imajo drug pomen.

Grmanizme gosp. pisatelj hudo črti, a sam se jih ne ogiblje, celo nove vpeljuje v pisavo; on rabi n. pr.: „obrajati (ceniti), zameriti (za zlo jemati), cvežen“ (Zieheisen), za „južinati“ rabi „maličevati“ i trdi, da je prvo nemško, drugo slovensko, in vendar nij dvomiti, da je prva beseda postala iz „jug“, druga po mojej menitvi iz nemške „Malzeit.“ Beseda „zdravnik“ gosp. pisatelju nij po všeči, zato ne, ker „se tistemu ne more“ „praviti“ „zdravnik, ki si še le prizadeva, da bolnika ozdravi, pa ga vselej ne ozdravi,“ in rabi tedaj pokvarjeno laško besedo „medeh, medehanje.“ Jaz se ne strinjam s pisateljevo menitvijo, zdravnik je tisti, ki *zdravi* brez ozira na to, ali *ozdravi*, ali ne. Beseda je uže sama ob sebi nedovršna, pomenja tedaj osobo, ki dela še nij izvršila, in to je zdravnik. — Beseda „sidro“ (Anker) je grška (σίδερος, železo), Slovenci imamo za to orodje dobro besedo „kotka.“

Naj bode dosti o oblikoslovji. V prihodnjem listu bodem govoril o važnejšji reči, o skladoslovji, da dokažem strahovito kodrčijo, s katero slovensko ljudstvo osrečuje gosp. Godina-Verdélski **).

(Dalje prihodnjič).

Domače stvari.

Priporočamo današnji inserat vsem tržaškim Slovincem, kateri imajo večkrat priliko se notarjev pri raznih pismih posluževati, in to tem bolj, ker je omenjeni gospod doktor zmožen v slovenskem, laškem in nemškem jeziku uradovati.

Spomenica. Na velikonočni ponedeljek bode izročila društvena deputacija državnemu poslancu g. Nabergoju zaupnico.

Ob polu treh popoldne odrine deputacija izpod rojanskega oboka, kjer se bode zbirala, proti Barkoli na Prosek.

To se naznanja odboru in č. č. g. g. udom.

Stekel pes. 4. t. m. se je priklatil stekel pes od Sv. Križa v Prosek, kder je več psov ugriznol. Prišedša komisija je vse, ugriznene i neugriznene pse odpeljala. Skeklega psa so v Proseku ubili. Raztelešenje je pokazalo, da je bil res stekel.

Koliko se v Trstu piše, vidi se iz tega, da je tržaška pošta leta 1875 odposlala 3 milijone 60 tisoč 171 pisem nepriporočenih, 185 tisoč 860 priporočenih, 338 tisoč 927 listnic; 161 tisoč 530 zavitkov z

ogledi (muštri), 648 tisoč 328 komadov pod zavitkom, kakor so knjižice, vabila itd. in 1 milijon 938 tisoč 290 časnikov; vsega skupaj 6 milijonov 507 tisoč 935 komadov.

Zavitkov in zaboječkov je odposlala 39 tisoč 988 komadov z 133 tisoč 837 spedicijonov v vrednosti 100 milijonov 791 tisoč 204 gl.

Reči poslanih v zavitkih in drugih posodah je bilo 29 tisoč 211 komadov, vrednih 3 milijone 983 tisoč 188 gl.

Iz Trsta odposlanih reči je bilo 98 tisoč 16 komadov v vrednosti 9 milijonov 786 tisoč 519 gl. izplačanega in vplačanega denarja je bilo 25 milijonov 876 tisoč 164 gl. Ta velikanski promet tržaške pošte kaže veljavo prvega trgovskega mesta v Avstriji, za katero se vlada premalo briga v veliko škodo vse države, vzlasti pa Trsta in bližnjih dežel. — Telegrafskih poslanic pa je bilo v omenjenem letu v Trstu nad 600 tisoč, kar potrjuje veliko pomembo mesta Trsta.

Vabilo k dramatični predstavi ki bode v nedeljo dne 9. aprila 1876 v prostorih „Rojanske čitalnice“ i pri kateri bode sodelovati blagovolil kvartet tržaških pevcev. *Požigalčeva Hči*, resna igra v petih dejanjih s petjem in godbo.

Osobe:

Neža Leskovčeva, premožna platnarica. *Vrabc*, njen brat, kmečk godec. *Rezka*, njegova hči v Ljubljani v službi. *Metka*, *Nežka*, njeni sestri. *Janez Vrné*, naselnik iz Amerike. *Peter*, mlad Indjanec. *Potokarica*, stara vdova. *Tone*, njen sin krojaški pomagač. *Škrjanec*, konjár. *Martin Sekač*, mlad mesar. *Urška*, njegova sestra. *Stari Primož*, grobokop. *Grivec*, *Kosmač*, soseda. *Gorišnik*, mestni komisar. *Kamenšek*, pisar. *Jablanec*, vradnik krvave sodnije. *Katra*, dekla pri Loskovčevaj. *Dva beriča* in ljudstvo.

Godi se v Kostanjevici in v Ljubljani. Pri predstavi bode sviral beneški kvintet; petje oglašil gospod A. Hajdrih.

Vstopnina: za čitalnične ude: 25 kr. za osobo, z družino 50 kr., za neude: vsaka osobo 40 kr.

Začetek ob 7 uri zvečer. — Po predstavi družbena zabava s petjem in godbo.

Velika nesreča. V Rižanu na Dalmatinskem se je ulomil v nekej hiši pód prvega kata (nadstropja) ter padel na tla v spodnjo izbo. Zgoraj in spodaj je bilo polno pribeglih ubožcev iz Hercegovine. Mej spodnjimi so ostale tri osebe na mestu mrtve: šestdesetletni stavec, osemnajstletna deklica in štirletni deček, devet osob pa je polom hudo poškodoval. Pód je bil preslab, da nij mogel držati tolike teže. Še te nesreče je bilo treba ubozim, preganjanim ljudem, sirotam, katerim zemlja nijma več prostora. Upamo, da je njihovo trpenje zvagano na zlatej vagi; gorjé trinogom in brezčutnim državnim možém, ki nijmajo srcá za toliko revo! Sodbe dan napoči, še stari Bog plačuje in kaznuje!

Nesreča na morji. Tekoče teden se je potopil velik, ličen parnik *Agrigenti*, blizu Karfa, vlastnina italijanskega parobrodškega društva „Trinacria“, ki je nedavno faliralo, pa se zopet z upniki pogodilo, da še redne svoje vožnje nadaljuje. Bilo je po noči, ko trči z vso močjo angleški parnik *Gordon Castle* v njega ter ga na mestu pogrezne.

Utonilo je 23 potnikov in 10 mornarjev; vse blago, katero je bilo na ladiji, in veliko denarja, kateri mu je zaupala pošta, šlo je v globočino.

Pijano mesto. Mesto Jaszbereny na Ogerskem sama pijanost poruši. Odkod to? Konkurenca v žganjarjih tira mesto v propad. Nov žganjar je sklenol s prodajo žganja obogateti in začel prodajati liter žganja po 12 kr. Starejši žganjarji so sklenili v posebni skupščini, da hočejo predrzneža vničiti tudi s konkurencijo in prodajati žganje po 10 kr. liter.

Zarad te konkurence je bilo vse mesto pijano od jutra do večera, pilo se je strastno, nobeden nij hotel več delati, ker tako ceno žganje piti, tako si je vsak mislil, to je redka stvar. Da pa pri pijanosti tudi pretep ne izostane, to je gotovo, ali stvar je bila čudna, kajti i varuhi javne varnosti so bili pijani. Stari konkurenti, kakor kaže, hočejo prej naloženo svojo istino potrositi, nega se pijanci naveličajo po ceni žganja. Bog obvari da bi bilo v Trstu kaj takega, pobili in poklali bi drug drugega.

Dobro vprašanje.

Vsacemu je znano, da policija tako rada časnike konfiscira, če le kaj pišejo, kar se ne vjema z sedanjim vladnim sistemom. Taka osoda zadene večkrat časnik „Politik.“ — Nek naročnik je tedaj tole pisal njenemu uredniku: „Gospod urednik! Ali je mogoče, da se naročim na Vaš list pri c. k. policiji, ker jaz sem doslej le okoli tretjne Vaših listov dobil, dve tretjini pa ste šli na policijo. Jaz plačujem za vse tri tretjine, tedaj bi dobro bilo, da se naročim pri policiji, ker potem dobim dve tretjini, ne pa samo ene.“

Dr. AUGUST OLIVO

C. K.

NOTAR

je odprl svojo pisarno 1. tega meseca blizo starega sv. Antona, via Fontanone, št. 7, v I. nadstropji v istih prostorih, kjer je bil poprej gosp. notar Dr. Quarantotto.

** Besedo „Verdélski“ je izveržil gosp. Godina iz laške besede: „guardiella“, da si je z njo pridobil pisateljsko ime. Pis.